

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 7 lutego 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Eugeniusz Wildowicz (przewodniczący)

SSN Jacek Błaszczyk

SSN Kazimierz Klugiewicz (sprawozdawca)

Protokolant Łukasz Biernacki

w sprawie **Z. W.**,

oskarżonego z art. 209 § 1a k.k. w zw. z art. 64 §1 k.k.,

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu w trybie art. 535 § 5 k.p.k.,

w dniu 7 lutego 2024 r.,

kasacji, wniesionej przez Prokuratora Generalnego na korzyść skazanego

od wyroku Sądu Rejonowego w Jastrzębiu-Zdroju

z dnia 17 czerwca 2021 r., sygn. akt II K 331/21,

**uchyla zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje Sądowi
Rejonowemu w Jastrzębiu-Zdroju do ponownego rozpoznania.**

UZASADNIENIE

Z. W. został oskarżony o to, że w okresie od [...] roku do [...] roku, w J., uchylał się od wykonywania obowiązku alimentacyjnego określonego co do wysokości ugodą zawartą w dniu [...] roku w sprawie Sądu Rejonowego w Jastrzębiu-Zdroju, sygn. akt [...], względem córki N. W. w wysokości 550,00 zł miesięcznie, przy czym łączna wysokość powstałych w skutek tego zaległości stanowiła równowartość co najmniej 3 świadczeń okresowych, przez co naraził pokrzywdzoną na niemożność

zaspokojenia podstawowych potrzeb życiowych, działając w warunkach powrotu do przestępstwa, będąc uprzednio skazanym wyrokiem Sądu Rejonowego w J. z dnia 24 listopada 2015 roku, sygn. akt II K [...] za czyn z art. 209 § 1a k.k. w zw. z art. 64 § 1 k.k., na karę roku pozbawienia wolności objętym następnie wyrokiem łącznym tegoż Sądu z dnia 04 kwietnia 2017 roku, sygn. akt II K [...], którą odbył w okresie od 11 sierpnia 2016 roku do 09 grudnia 2018 roku,

tj. o przestępstwo z art. 209 § 1a k.k. w zw. z art. 64 § 1 k.k.

Sąd Rejonowy w Jastrzębiu-Zdroju wyrokiem z dnia 17 czerwca 2021 r., sygn. akt II K 331/21, uznał oskarżonego za winnego popełnienia opisanego wyżej czynu, to jest przestępstwa z art. 209 § 1a k.k. w zw. z art. 64 § 1 k.k. i za to, na podstawie art. 209 § 1a k.k. w zw. z art. 64 § 1 k.k. i art. 34 § 1 i § 1a pkt 1 k.k. i art. 35 § 1 k.k., wymierzył mu karę roku ograniczenia wolności z obowiązkiem wykonywania nieodpłatnej kontrolowanej pracy na cele społeczne w wymiarze 40 godzin w stosunku miesięcznym; na podstawie art. 72 § 1 pkt 3 k.k. zobowiązał oskarżonego do bieżącego łóżenia na utrzymanie córki N.W..

Wyrok ten nie został zaskarżony przez którąkolwiek ze stron i uprawomocnił się w dniu 25 czerwca 2021 r. (k. 75).

Od tego orzeczenia kasację na korzyść skazanego wniósł Prokurator Generalny, który – zaskarżając ww. wyrok w całości – podniósł zarzut rażącego i mającego istotny wpływ na treść wyroku naruszenia przepisów prawa karnego procesowego, a mianowicie art. 343 § 6 i 7 k.p.k. w zw. z art. 335 § 1 k.p.k. oraz art. 413 § 2 pkt 1 k.p.k. w zw. z art. 17 § 1 pkt 7 k.p.k., polegającego na uwzględnieniu wadliwego wniosku prokuratora o wydanie wobec Z. W. wyroku skazującego bez przeprowadzenia rozprawy za opisany w akcie oskarżenia czyn z art. 209 § 1a k.k., pomimo tego, że okoliczności popełnienia wskazanego czynu i wina oskarżonego budziły wątpliwości w świetle uprzedniej karalności wymienionego, co skutkowało wydaniem w dniu 17 czerwca 2021 r. wyroku skazującego Z. W. za cały, zarzucony mu akt oskarżenia czyn z art. 209 § 1a k.k., popełniony w okresie od [...] r. do [...] r., podczas gdy za występki realizujący znamiona art. 209 § 1a k.k., popełniony na szkodę tej samej pokrzywdzonej, zamykający się w granicach od [...] r. do [...] r.

oskarżony został już uprzednio prawomocnie skazany wyrokiem Sądu Rejonowego w J. z dnia 2 lipca 2020 r., sygn. akt II K [...].

Prokurator Generalny wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do Sądu Rejonowego w Jastrzębiu-Zdroju do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy rozważył, co następuje.

Kasacja jest oczywiście zasadna, co uprawniało do jej rozpoznania na posiedzeniu w trybie art. 535 § 5 k.p.k.

W sprawie nie budzi bowiem wątpliwości to, że Sąd orzekający, orzekając w trybie konsensualnym, przewidzianym w trybie art. 335 § 1 k.p.k. i in., nie zweryfikował uprzedniej karalności Z. W. (skazanego uprzednio 8-krotnie za przestępstwo niealimentacji – k. 32), co doprowadziło do wydania orzeczenia z naruszeniem zasady powagi rzeczy osądzonej.

Wyrokiem Sądu Rejonowego w Jastrzębiu Zdroju z 2 lipca 2020 r., sygn. akt II K [...], Z. W. został skazany za uchylenie się od obowiązku alimentacyjnego na rzecz swojej córki N. W. w okresie od [...] r. do [...] r. Tymczasem w rozpoznawanej sprawie okres niealimentacji na rzecz tej samej pokrzywdzonej wynikający z opisu czynu przypisanego w wyroku Sądu Rejonowego w Jastrzębiu Zdroju z dnia 17 czerwca 2021 r., sygn. akt II K 331/21, rozciągał się na okres od [...] r. do [...] r., a zatem w całości obejmował zakres temporalny wcześniej osądzanego czynu tego samego skazanego.

Porównanie opisu czynu przypisanego w zaskarżonym kasacją wyroku z wcześniejszym wyrokiem Sądu Rejonowego w Jastrzębiu-Zdroju prowadzi do wniosku, że w sprawie doszło do naruszenia prawa procesowego regulującego tryb postępowania konsensualnego – art. 343 § 6 i 7 k.p.k. w zw. z art. 335 § 1 k.p.k.), którego rezultatem była nie tyle jednak wadliwość w opisie czynu (obraza art. 413 § 2 pkt 1 k.p.k.), ale powtórne skazanie za zachowanie, które oddzielnie mogłoby stanowić i stanowiło samodzielne przestępstwo, co niewątpliwie stanowi naruszenie reguły *ne bis in idem*, a tym samym i zasady *rei iudicatae*. Sądowi Najwyższemu znane są wcześniejsze orzeczenia, w których wskazywano, że „w przypadku

przestępstw niealimentacji, które należą do kategorii tzw. przestępstw zbiorowych, sformułowana w art. 17 § 1 pkt 7 k.p.k. przeszkoda procesowa w postaci *rei iudicatae* może zachodzić wyłącznie wówczas, gdy okresy uporczywego uchylania się od obowiązku świadczeń alimentacyjnych, ustalone w kolejno rozpoznawanych sprawach, są identyczne i pokrywają się ze sobą, lub gdy okres określony w sprawie następnej został w całości objęty skazaniem w sprawie rozpoznawanej poprzednio, prawomocnie już zakończonej (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 sierpnia 2017 r., II K.K. 222/17, LEX nr 2337346 i powołane tam orzeczenia SN)". Zapatrywanie to wydaje się jednak nie do końca trafne, a to z tego względu, że perspektywą, w świetle której ocenia się zakres obowiązywania zasady *ne bis in idem* jest wcześniejsze orzeczenie, albowiem to ono wyznacza zakres czynów już osądzonych, co w przypadku przestępstw wieloczynowych, będących normatywnym wyrazem koncepcji prawnej jedności czynów, powoduje specyficzne konsekwencje procesowe w ramach problematyki stanu powagi rzeczy osądzonej, która uwzględniać musi aspekt ontologiczny i jednocześnie ocenę normatywną czynu sprawcy.

Z tego względu występujące w art. 17 § 1 pkt 7 k.p.k. i art. 439 § 1 pkt 8 k.p.k. pojęcie „tego samego czynu” w zakresie przestępstw wieloczynowych, musi uwzględniać fakt, że także już tylko fragment (odcinek) osądzonego już przestępstwa ciągłego wyznacza stan powagi rzeczy osądzonej w odpowiednim zakresie, pod warunkiem, że może on stanowić samodzielnie czyn zabroniony. Takie zastrzeżenie jest niezbędne np. wobec specyfiki znamion występku z art. 209 § 1 k.k. wskazujących na wymagany okres zaległości lub ich wysokość wynikającą z powstałych zaległości (trzykrotność). Możliwe są zatem sytuacje, w których – po pierwsze: czyn osądzony później będzie zawierał w całości czyn osądzony wcześniej (a także będzie mógł wykraczać poza wyznaczony nim okres) – po drugie: czyn osądzony wcześniej będzie zawierał w całości czyn osądzony później (jak również będzie mógł wykraczać poza wyznaczony nim okres) – i po trzecie – czyn osądzony wcześniej i czyn osądzony później będą krzyżować się w aspekcie temporalnym, przy czym zakres temporalny krzyżowania się musi być na tyle duży albo istotny, aby móc stanowić samodzielnie odrębne przestępstwo danego typu. We wszystkich tych przypadkach wyrok wydany później, obejmujący fragment czynu już osądzonego będzie naruszał stan powagi rzeczy osądzonej.

Przedmiotem postępowania w niniejszej sprawie było przestępstwo niealimentacji, popełnione od [...] r. do [...] r. W tym okresie zawierał się w całości czyn już prawomocnie osądzony we wcześniejszym wyroku skazującym Z. W., obejmujący okres niealimentacji od [...] r. do [...] r. Okoliczność ta, przy zbieżności opisów czynów zawartych w wyrokach Sądu Rejonowego w Jastrzębiu Zdroju, sygn. akt II K 331/21 i II K [...], w zakresie pozostałych znamion występkę z art. 209 § 1a k.k., nie pozostawia wątpliwości co do tego, że w rozpoznawanej sprawie doszło do naruszenia powagi rzeczy osądzonej. Konieczne stało się zatem, na podstawie art. 439 § 1 pkt 8 k.p.k., uchylenie zaskarżonego wyroku, a wobec tego, że przedmiot postępowania wykracza poza czyn już osądzony – sprawę przekazano do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu, nie zaś umorzono postępowanie na podstawie art. 17 § 1 pkt 7 k.p.k.

Z tych względów Sąd Najwyższy orzekł jak w wyroku.

[J.J.]

[ał]